

BŰNÜGYI NYILVÁNTARTÁS, BIOMETRIKUS ADATOK

- Hazánkban 1885-ben hozták létre az első bűnügyi adatokat tartalmazó központi regisztert, amely a mai bűnügyi nyilvántartási rendszer elődje.
- 100 évvel később a nyilvántartás már képesített, a nyilvántartási határidő lejártakor az elítélés ténye automatikusan törlődik.
- A mai magyar bűnügyi nyilvántartásoknak rendkívül differenciált rendszere van, amelyben a személyazonosító adatok és a konkrét bűnügyre vonatkozó információk az anonimitás érdekében elkülönülnek egymástól, és csak közvetetten kapcsolhatók össze az adatkezelő szervek által generált azonosító kódokkal.
- A büntetett előéletre vonatkozó adat bűnügyi személyes és egyben különleges adat, így kitüntetett jogi védelemben részesül.
- A nyilvántartások törvényességi felügyeletét a legfőbb ügyész látja el.

A Kormány [T/6134.](#) számon nyújtotta be a 2009. évi XLVII. törvény és azzal összefüggésben más törvények módosításáról szóló törvényjavaslatát. A szabályozás érinti a DNS-profil, az ujj- és tenyérynymat nyilvántartásának megreformálását, valamint a büntetés-végrehajtási intézetbe befogadott elítélt személyazonosságának ellenőrzését.

A bűnügyi nyilvántartás szerepe, fogalma

Össztársadalmi érdek fűződik ahhoz, hogy az illetékes szervek tudomással bírjanak adott személy esetleges büntetett előéletéről, de ahhoz is, hogy a büntetőjogi elítélés ne jelentsen az illető számára egész életre szóló megbélyegzést. E kettős cél garantálása a bűnügyi nyilvántartási tevékenységben nyilvánul meg. A bűnügyi nyilvántartások tehát egyrészt bűnmegelőzési, bűnüldözési, de egyben büntetőjogi értelmű rehabilitációs (társadalomba való visszailleszkedési) célokat is szolgálnak.

Bűnügyi nyilvántartás a törvényben meghatározott adatokat tartalmazó, közhitelű hatósági nyilvántartás, amelynek feladata adatok gyűjtése, kezelése, azokról okirat kiadása, az arra jogosultaknak adatok szolgáltatása.

Történeti áttekintés

A bűnügyi nyilvántartások európai története több mint 100 évre tekint vissza. Magyarországon 1885-ben hozták létre az első központi regisztert, amely a lopott és talált tárgyakat, a feltételesen szabadlábra helyezett elkövetőket és a körözött személyeket tartalmazta. Ezt megelőzően területenként változó formájú és tartalmú listák, körlevelek, községi és megyei szinten vezetett ún. fekete könyvek regisztráltak bűnügyi rekordokat. Az 1885-ben készült központi nyilvántartás pár évvel később arcképpel (1887) és ujjlenyomattal (1907) bővült. Az első országos szintű regiszterhez hamarosan központi szervezet is létrejött, az Országos Bűnügyi Nyilvántartó Hivatal (1909). A II. világháború utáni évek elsősorban a nyilvántartás rekonstrukciójáról szóltak. Nagyobb változást ezután az 1970-es évek hoztak, amikor megkezdtek az adatok gépi adathordozóra való rögzítését. Az elmúlt években elsősorban jogi módosítások történtek. 2008-ban az Alkotmánybíróság az akkor hatályban lévő törvény több rendelkezését találta alkotmányellenesnek és megsemmisítette azokat ([144/2008.](#) (XI. 26.) AB határozat). Az Ab elsősorban a személyes adatok védelméhez és az információs önrendelkezéshez fűződő alapjogokkal indokolta döntését. Az új, 2009-ben elfogadott törvény megalkotása szinte megkerülhetetlen volt.

HATÁLYOS MAGYAR SZABÁLYOZÁS

A bűnügyi nyilvántartási rendszerről, az Európai Unió tagállamainak bíróságai által magyar állampolgárokkal szemben hozott ítéletek nyilvántartásáról, valamint a bűnügyi és rendészeti biometrikus adatok nyilvántartásáról szóló [2009. évi XLVII. törvényben](#) elkülönítésre került egymástól a bűnügyi nyilvántartás, valamint a bűnügyi és rendészeti biometrikus adatok nyilvántartása. Az adatkezelői feladatok is elkülönülnek attól függően, hogy bűnügyi vagy szakértői nyilvántartásról van szó. Utóbbinak számít a biometrikus adatok köre, amelynek adatkezelője a [Bűnügyi Szakértői és Kutatóintézet](#), míg a bűnügyi nyilvántartást a [Közigazgatási és Elektronikus Közszolgáltatások Központi Hivatala](#), azon belül a Bűnügyi Nyilvántartó Hatóság vezeti.

A rendszer tartalmaz egy, a többi nyilvántartástól különálló, személyazonosító adat-törzset. Ezen adatok nyilvántartásának célja az érintett, valamint a büntetés-végrehajtási intézetbe vagy rendőrségi fogdára befogadott személyek azonosítása. Az elkülönült elhelyezkedésnek garanciális okai vannak. Mindkét nyilvántartás (személyazonosító és bűnügyi) adatait ugyanaz a szerv kezeli, de így a személyazonosító adatok közvetlenül nem kapcsolhatók össze a bűnügyi adatokkal.

A **büntettek nyilvántartásában** csak olyan személyek adatai szerepelnek, akikkel szemben a bíróság bűnösséget megállapító jogerős ítéletet hozott, és olyan büntetést szabott ki, amelyre tekintettel a törvényi mentesítés az ítélet jogerőre emelkedésével nem áll be. Eb-

be a regiszterbe tehát nem kerülnek olyan személyek, akiket korábban ugyan jogerősen elítélt a bíróság, de a mentesítés már beállt. Utóbbiak a **hátrányos jogkövetkezmények alatt álló, büntetlen előéletű személyek nyilvántartásában** szerepelnek.

A bűnügyi nyilvántartásban egyáltalán nem szerepelnek a felmentő ítéletekre és a büntetőeljárást megszüntető határozatokra vonatkozó adatok. Ezeknek az előírásoknak és a többi, szintén e törvény által szabályozott kérdéseknek fontos szerepük van a

hatósági erkölcsi bizonyítvány kiállításában. Ez az okirat igazolhatja, hogy az illető büntetlen előéletű, nem áll közügyektől eltiltás, foglalkozástól vagy tevékenységtől eltiltás hatálya alatt, vagy éppen ezek hatálya alatt áll.

A bűnügyi nyilvántartási rendszerből történő **adattovábbítás** megvalósulhat közvetlen hozzáférési jog gyakorlásával (pl. bíróság, Országgyűlési Őrség), adatigénylés alapján, kérelemre történő adatigazolással (hatósági erkölcsi bizonyítvány) vagy a külföldre utazási korlátozás törlése céljából automatikus adattovábbítással. Személyazonosításra alkalmatlan módon

az adatok továbbíthatók statisztikai vagy tudományos, kutatói célból is.

Bizonyos adatokra vonatkozóan közvetlen hozzáférési jogosultsággal rendelkezik a **büntetés-végrehajtási intézet** is. Ez azt jelenti, hogy elektronikus úton a személyazonosság ellenőrzése céljából hozzáférhet bizonyos személyazonosító adatokhoz és az érintett arcképmásához. Az adatsere kétirányú: a bv. intézetek kötelesek az ún. végrehajtási adatokat (pl. befogadás, szabadon bocsátás, befogadott személy halála) továbbítani a bűnügyi nyilvántartás felé.

Bűnügyi nyilvántartási rendszer:

- *a személyazonosító adatok és fényképek nyilvántartása*
- *bűnügyi nyilvántartás:*
 - *büntettek nyilvántartása*
 - *hátrányos jogkövetkezmények alatt álló, büntetlen előéletű személyek nyilvántartása*
 - *büntetőeljárás hatálya alatt állók nyilvántartása*
 - *kényszerintézkedés hatálya alatt állók nyilvántartása*
 - *külföldre utazási korlátozás hatálya alatt állók nyilvántartása.*
- *az Európai Unió tagállamainak bíróságai által magyar állampolgárokkal szemben hozott ítéletek nyilvántartása*
- *bűnügyi és rendészeti biometrikus adatok nyilvántartása*

BIOMETRIKUS ADATOK

A biometrikus adatok regisztere az érintettek személyiségazonosságának pontos megállapítását szolgálja. A törvényben szabályozott bűnügyi és rendészeti biometrikus adatok nyilvántartása daktiloszkópiai nyilvántartásból és DNS-profil-nyilvántartásból áll. A biometriai adat összehasonlítása a valósággal ma már számítástechnikai eszközökkel történik, így az azonosítás automatikus.

A biometrikus adatok egyre szélesebb körben való felhasználása (pl. beléptető rendszerek) és a technológiai fejlődés révén olcsóbbá és gyorsabbá váló adatalkalmazás adatvédelmi aggodalmakat rejt magában. Erre reagálva, az **Európai Unió** adatvédelemmel foglalkozó munkacsoportja megfogalmazta [3/2012. sz. véleményét](#) a biometrikus technológiákról. Megerősítést nyert, hogy a biometrikus adat személyes adat, tehát kiterjed rá az európai adatvédelmi irányelv ([95/46/EK](#)) hatálya.

A biometriai adatok kezelésének előfeltétele az adatkezelési cél előzetesen történő pontos meghatározása, adatkezelési elvként a vélemény a szükségességet, arányosságot és adatminimalizálást jelöli meg. Az adattárolásra vonatkozóan megfogalmazódik, hogy kerülni kell a központosított nyilvántartásokat és adott rendszernek biztosítani kell a törlés lehetőségét is.

A biometrikus adatok cseréjére a [Prümi szerződés](#) (2005) alapján készült, a terrorizmus és a határokon átnyúló bűnözés elleni küzdelemre irányuló, határokon átnyúló együttműködés megerősítéséről szóló [2008/615/IB Tanácsi határozat](#) keretein belül kerül sor.

BŰNÜGYI NYILVÁNTARTÁSOK AZ EURÓPAI UNIÓBAN

A [Schengeni Információs Rendszerben](#) (SIS) tárolt információk segítséget nyújtanak az egyes uniós tagállamok számára a közrend és közbiztonság fenntartásában. A SIS, személyekre és tárgyakra vonatkozóan tartalmaz adatokat, újabb változata (SIS II.) biometrikus adatokat is gyűjt. A SIS rendszer részét képezi a SIRENE Irodák, a kiegészítő információk cseréjét biztosító nemzeti hatóságok. Magyarországi irodaként az ORFK Nemzetközi Bűnügyi Együttműködési Központot jelölték ki.

Az [Európai Bűnügyi Nyilvántartási Információs Rendszer](#) (ECRIS) egy egységes elektronikus hálózat, információcsere-rendszer, amely az egyes tagállami bűnügyi nyilvántartások információinak elektronikus cseréjét, így az unió polgárainak védelmét szolgálja. Alapját az egyes tagállamok bűnügyi nyilvántartási adatbázisai képezik és nem feladata egy központi adatbázis megvalósítása.

Az EU tagállamaival kötött bűnügyi együttműködési megállapodások alapján információcsere valósul meg az [Europol](#) és az [Eurojust](#) rendszerén belül is, valamint közvetlen tájékoztatás (eljárási jogsegély) útján.

Nemzetközi szinten a bűnügyi adatok továbbítása és igénylése bűnügyi jogsegély keretében, a Nemzetközi Bűnügyi Rendőrségi Szervezet ([Interpol](#)), és a magyar Nemzetközi Bűnügyi Együttműködési Központ, mint helyi Interpol-iroda rendszerében zajlik.

A biometriai adat lehet biológiai jellegzetesség (pl. DNS, retina), viselkedési vagy pszichológiai sajátosság (pl. járás, billentyűleütés), életvitel vagy olyan ismétlődő tevékenység, amely egyedülálló az érintett egyén vonatkozásában.

Az adatkör specialitását és egyben „népszerűségét” az adja, hogy univerzális (ilyen adata minden embernek van), egyedi (mindenkié különböző) és állandó (az idő eltelével – főszabályszerűen – nem változik).

FOGALMAK

Biometrikus adat: egy személy mérhető tulajdonságát leképező adat. Hazai jogszabályokban a daktiloszkópiai adatok és DNS-profil összefoglaló elnevezése.

CODIS (Combined DNA Indexing System): a DNS-profilok FBI számára kifejlesztett, a világ számos országában használt informatikai rendszere.

Daktiloszkópia: az ujjlenyomat felhasználásának tudományos rendszere a személyazonosításban, bűnüldözésben és bűnüldözési célú nyilvántartásokban.

Daktiloszkópiai nyilvántartás: az ujj- és tenyérynnyomatok hatósági nyilvántartása a magyar jogszabályokban.

DNS: egyszeri és megismételhetetlen anyag, amely tartalmazza adott személy genetikai információ-jellemzőit.

DNS-minta: a büntetőeljárás alá vont személy szájnnyálkahártya-törletének vagy hajmintájának levétele.

DNS-profil: a dezoxiribonukleinsav molekula polimorf szakaszainak vizsgálati eredményét magába foglaló, betűk és számok meghatározott sorrendben történő alkalmazásával készített adatsor.

Mentesítés: a rehabilitációs (társadalomba való visszailleszkedési) cél nevesített jogintézménye, a büntetett előléthez fűződő hátrányos jogkövetkezmények alóli mentesítés.

Források:

- Bíró Endre: Jogi szótár – Budapest-Pécs, Dialóg Campus Kiadó, 2006.
- Bogotyán Róbert - Veszeli Dániel: Bűnügyi nyilvántartás a büntetés-végrehajtásban: a múlt örökségének és a jelen kihívásainak hatása a közeljövő terveire – [Börtönügyi Szemle, 2011/3.](#)
- Jánosi Andrea: Bűnügyi nyilvántartások az Európai Unióban (in: Róth Erika (szerk.): Tanulmányok Dr.Dr.h.c. Horváth Tibor professor emeritus 85. születésnapja tiszteletére, Miskolc, Bíbor Kiadó, 2012.)
- Szabó Máté Dániel: [Biometrikus azonosítás és adatvédelem](#) – Acta Humana, 2004/1.
- Vókó György: Büntetőjogi rehabilitáció és a bűnügyi nyilvántartás – Budapest, Ügyészek Országos Egyesülete, 2009.
- [2009. évi XLVII. törvény](#) a bűnügyi nyilvántartási rendszerről, az Európai Unió tagállamainak bíróságai által magyar állampolgárokkal szemben hozott ítéletek nyilvántartásáról, valamint a bűnügyi és rendészeti biometrikus adatok nyilvántartásáról
- [2013. évi CCXL. törvény](#) a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról
- [2012. évi CLXXX. törvény](#) az Európai Unió tagállamaival folytatott bűnügyi együttműködésről
- [1999. évi LIV. törvény](#) az Európai Unió bűnüldözési információs rendszere és a Nemzetközi Bűnügyi Rendőrség Szervezete keretében megvalósuló együttműködésről és információcseréről
- [CODIS](#) – a DNS-profilok nemzetközi informatikai rendszere

Készítette: Dr. Jambrik Ágnes
Képviselői Információs Szolgálat
E-mail: infoszolg@parlament.hu

Internet: www.parlament.hu/infoszolg
Intranet: intra.parlament.hu/infoszolg/
Tel.: (1) 441-4529; (1) 441-6486